

CRIMINELE VERWEVENHEID IN BELGISCHE ECONOMISCHE SECTOREN & ONDERNEMINGEN

Frauke Wittevrongel

Academisch assistente en doctoraatsonderzoekster crime-business nexus
criminaliteit 27 november 2024

CPS studiedag ondermijnende

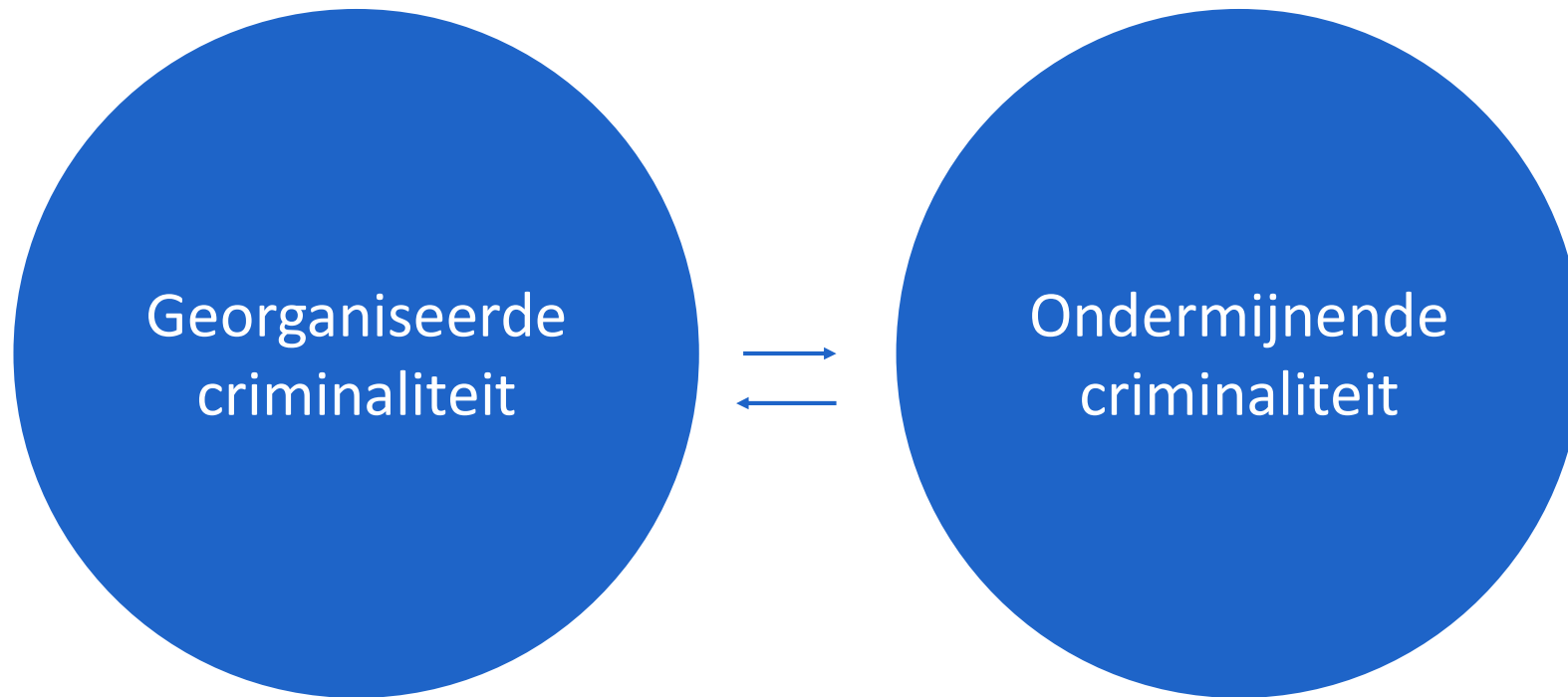
AGENDA

- I. Ondermijnende criminaliteit: what's in a name?
- II. Kwetsbare economische sectoren
- III. Spanningsveld vrij ondernemerschap versus crimineel ondernemerschap

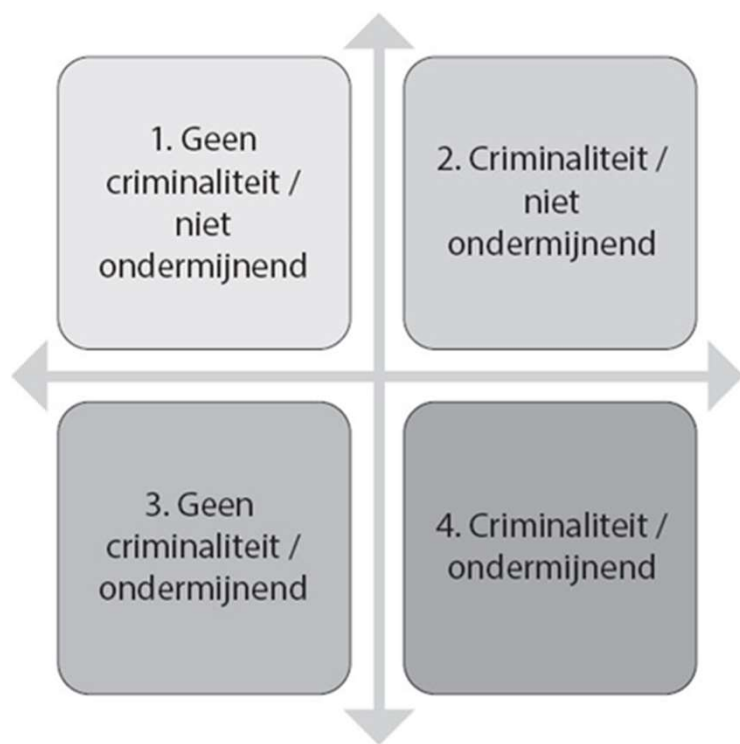
DEEL I: ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT:

WHAT'S IN A NAME?

ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT, WHAT'S IN A NAME?

ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT & CONCEPTUELE VERWARRING

(Kolthoff & Khonraad, 2016)

1° terrorisme	10° illegaal gebruik bij dieren van stoffen met hormonale werking of illegale handel in dergelijke stoffen	21° voedsel- en geneesmiddelencriminaliteit,
2° witwassen		22° vermenging van levensmiddelen,
3° heling		23° misdrijven die verband houden met insolventie,
4° georganiseerde criminaliteit	11° illegale handel in menselijke organen of weefsels,	24° misbruik van vertrouwen, oplichting en bedriegerij,;
5° illegale drughandel	12° fiscale fraude,	25° inbreuken op het beroepsverbod
6° illegale handel in wapens,	13° sociale fraude,	26° misbruik van andermans kwetsbare toestand door de verkoop,
7° mensensmokkel	14° verduistering door personen die een openbare functie uitoefenen,	27° aantasting van de seksuele integriteit,
8° mensenhandel	15° milieucriminaliteit	28° verkrachting,
9° exploitatie van ontucht of prostitutie van een minderjarige,	16° namaking van muntstukken of bankbiljetten, namaking of vervalsing van zegels, stempels en merken en valsheid in geschriften,	29° benaderen van minderjarigen voor seksuele doeleinden
10° illegaal gebruik bij dieren van stoffen met hormonale werking of illegale handel in dergelijke stoffen	17° namaak van goederen,	30° seksuele uitbuiting van minderjarigen met het oog op prostitutie,
	18° diefstal,	31° misdaden met betrekking tot het nemen van gijzelaars,
11° illegale handel in menselijke organen of weefsels,	19° afpersing,	33° bedreigingen met kernmateriaal,
	20° informaticabedrog,	

CRIMINELE VERWEVENHEID

(Kolthoff,
2019)

1. **'Onwetendheid en standaarddienstverlening'**: een onderneming heeft geen zicht op en kennis van criminele intenties van klanten;
2. **'Geen vragen stellen'**: een onderneming stelt geen vragen, waar dit eigenlijk wel gepast zou zijn (wegkijken);
3. **'Doelbewuste medewerking'**: een onderneming lijkt doelbewust criminele intenties te faciliteren en;
4. **'Professionele facilitering'**: criminaliteit wordt structureel en professioneel gefaciliteerd. (Kruisbergen et al., 2012; Essen & Maan, 2022)

CRIMINELE VERWEVENHEID: DRIJFVEREN

(Savona & Riccardi, 2018)

Onderwereld

- Geld of financieel gewin (vb. witwassen of fraude)
- Materiaal gewin
- Macht verwerven (sociaal en/of politiek)
- Opschonen imago of crimineel weldoenerschap
- Verbergen/faciliteren van criminele activiteiten
- Etc.

Bovenwereld

- Financieel gewin
- Dwang, dreiging, intimidatie
- Etc.

CRIMINELE VERWEVENHEID: FENOMENEN

Misdrijven die actief op zoek gaan naar verwevenheid:

- Witwassen:
 - Vergeet vastgoed niet! Volgens Europol (2021) gebruikt 68% van de OCGs in Europa vastgoed om geld wit te wassen
- Drugsproductie en –handel: gebouwen, bedrijven, handelszaken,...
- Mensenhandel: economische en seksuele uitbuiting
- Sociale Fraude
- Fiscale fraude
- Domiciliefraude
- Heling
- ...

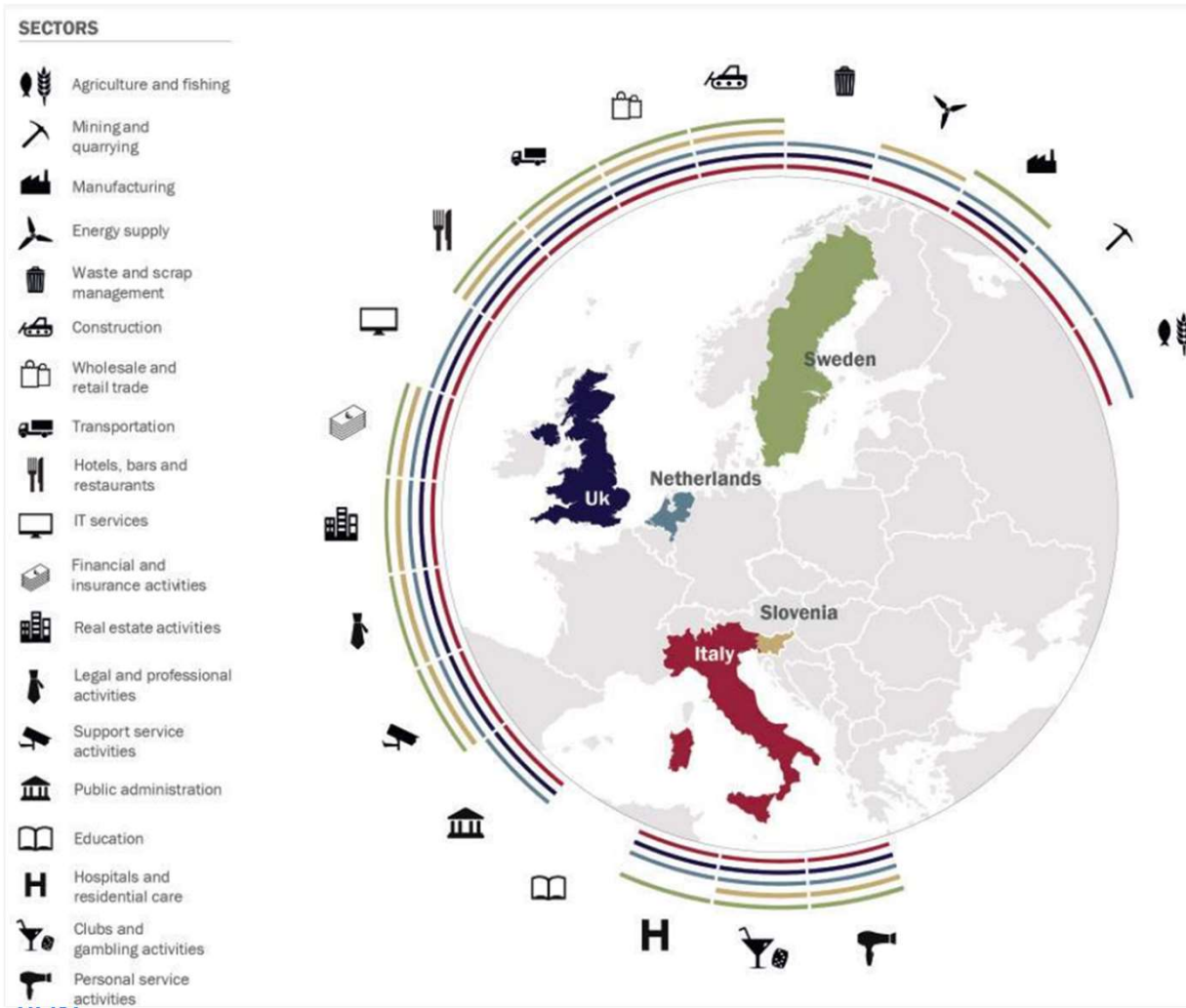

Kan een geheel van misdrijven zijn

(Savona & Riccardi, 2018)

DEEL II: KWETSBARE ECONOMISCHE SECTOREN

BUITENLAND: KWETSBARE ECONOMISCHE SECTOREN

Level of evidence ^a	Business sectors
Higher	Bars and restaurants; Construction; Wholesale and retail trade ^b ; Transportation; Real estate activities; Hotels
Medium	Waste and scrap management; IT and other services; Casinos, VLT and betting activities; Sex, tattoo and other personal activities; Banking and financial activities; Manufacturing; Clubs; Agriculture and fishing; Repair and retail of vehicles; Sports and gaming; Legal and professional activities
Lower	Money service businesses; Hospitals and residential care; Private security; Other sectors; Mining and quarrying; Renewable energy; Petrol and gas supply; Maintenance and cleaning services

^a The classes are divided according to the value of the mean plus ± 0.5 standard deviations of each sector. The classes are:

- High: $> \text{mean} + 0.5 \text{ SD}$
- Medium: $\text{mean} + 0.5 \text{ SD} < x < \text{mean} - 0.5 \text{ SD}$
- Low: $< \text{mean} - 0.5 \text{ SD}$

^b In particular, wholesale and retail trade of food products, clothing and textiles and gold and jewellery.

(Transcrime ARIEL Project, 2015)

BELGIE: KONINKLIJK BESLUIT VAN 22 APRIL 2024

6
economische
sectoren &
35
economische
activiteiten

Art. 2. Als ondermijningsgevoelige economische activiteiten die overeenkomstig artikel 119ter van de Nieuwe Gemeentewet kunnen worden onderworpen aan een integriteitsonderzoek, worden de volgende inrichtingen aangewezen:

- 1° de eetgelegenheden om ter plaatse te eten;
- 2° de eetgelegenheden waar men eten kan afhalen of vanwaar men eten kan laten leveren;
- 3° de drankgelegenheden waar al dan niet lichte maaltijden of versnaperingen worden aangeboden;
- 4° de clubhuizen van motorbendes;
- 5° de vakantieparken;
- 6° de hotels;
- 7° de logies;
- 8° de feestzalen;
- 9° de seksuitbatingen;
- 10° de seksinrichtingen;
- 11° de nachtclubs;
- 12° de motorvoertuigreinigingszaken;
- 13° de tweedehands autoverkoopzaken;
- 14° de autoverhuurbedrijven;
- 15° de garages voor herstellingen;
- 16° de taxibedrijven;
- 17° de nachtwinkels;
- 18° de CBD-shops;
- 19° de vape shops;
- 20° de dagbladhandelszaken;
- 21° de kleding-, schoenen- en lederwarenzaken waar luxeproducten tegen uitzonderlijk lage prijzen worden aangeboden;
- 22° de handelszaken in edele stoffen en diamant;
- 23° de supermarkten;
- 24° de bruidswinkels;
- 25° de viswinkels met of zonder werkplaats;
- 26° de slagerijen met of zonder werkplaats;
- 27° de bakkerijen met of zonder werkplaats;
- 28° de telecom, telefoonherstelling en telefoonaccessoire zaken;
- 29° de meubelwinkels en interieurdecoratiezaken;
- 30° de immobiliënkantoren;
- 31° de massagesalons;
- 32° de barbiers en kapperszaken;
- 33° de nagelstudio's;
- 34° de schoonheidssalons;
- 35° de kansspelinrichtingen.

SECTOREN EN ACTIVITEITEN IN BELGIË: ENKELE OPMERKINGEN

- **Gefragmenteerde beeldvorming rond kwetsbare economische sectoren voor criminele verwevenheid (!)**
 - Dark number, beleidsbias, functionele bias (prioriteitenstelling)
 - Beeldvorming niet voorbereid op het in kaart brengen van criminele inmenging in sectoren
- **Geografische verschillen**
- **Belangrijke uitdagingen:**
 - Niet- limitatieve lijst van ondermijningsgevoelige sectoren en activiteiten
 - Steeds nieuwe/specifieke economische sectoren en activiteiten -> verhoogde waakzaamheid in de toekomst
 - Conceptualisering. Hoe op een sluitende, niet-discriminatoire wijze omschrijven
 - Pas op voor waterbedeffect en innovatie (door criminelen). Kort op de bal spelen
 - Pas op met stigmatisatie van sectoren

DEEL III: SPANNINGSVELD

VRIJ ONDERNEMERSCHAP

VERSUS

CRIMINEEL ONDERNEMERSCHAP

Het spanningsveld tussen het vrij ondernemerschap en het criminele ondernemerschap in België: een eerste blik op enkele opportuniteiten voor, en recente initiatieven tegen, malafide ondernemers

FRANKE WITTEVRONGH¹ &
TIJL DE JAEGER²

 Panopticon, 45 (4), 305-350
© 2024 Maklu | ISSN 0771-1409 | Juli 2024

- ¹ Assistentie en doctoraatsonderzoekster crime-business nexus, Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP), Vakgroep Criminologie, Strafrecht en Sociaal Recht, Universiteit Gent (Corresp: Franke.Wittevrongh@UGent.be).
- ² Dr. Tijl De Jaeger, praktijkassistent, Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP), Vakgroep Criminologie, Strafrecht en Sociaal Recht, Universiteit Gent (Corresp: tijl.dejaeger@UGent.be). De auteur neemt in deze bijdrage een strikt persoonlijk standpunt in.

THE TENSION BETWEEN FREE ENTREPRENEURSHIP AND CRIMINAL ENTREPRENEURSHIP IN BELGIUM: A FIRST LOOK AT SOME OPPORTUNITIES FOR, AND RECENT INITIATIVES AGAINST, CRIMINAL ENTREPRENEURS

This article reflects on criminal entrepreneurship and the tension between the economic objective (free entrepreneurship) on the one hand and the security objective (approach towards serious financial and economic (organised) crime) on the other hand. A deeper look is taken into the lack of restrictions in order to allow free entrepreneurship to flourish and where this creates opportunities for criminal entrepreneurs. Specifically, the article discusses examples that lower the barriers to entrepreneurship without providing (sufficient) accompanying measures, resulting in further opening the door to criminal organisations. For these organisations and criminal entrepreneurs, it has become increasingly easier to engage in fraud, money laundering, illegal trading, and remain under the radar. However, there have also been some recent legislative initiatives and local best practices in the fight against criminal enterprises. These are also discussed in the article.

Key words: free entrepreneurship, opportunities, criminal entrepreneurs

Kernwoorden: vrij ondernemerschap, opportuniteiten, criminele ondernemers

1. INLEIDING

In België wordt het vrij ondernemerschap hoog in het vaandel gedragen en gaat het oprichten van een onderneming gepaard met relatief weinig controles en formaliteiten. Op zich hoeft dit niet te verbazen gezien het vrij ondernemerschap als grondrecht wordt vooropge-

HET SPANNINGSVELD

Vrij ondernemerschap

- Grondrecht vooropgesteld in artikel 16 van het EU-handvest
- Sinds 2018: diverse **vereenvoudigingen** van de regels toepasselijk op Belgische (soms enkel regionale) ondernemingen

Crimineel ondernemerschap

ENKELE OPPORTUNITEITEN VOOR MALAFIDE ONDERNEMERS

Vennootschapsvormen & hun oprichtingsvereisten:

- Vennootschapsvormen met minder verplichtingen (vb. VOF & Comm. V.)
- Afschaffing startkapitaal voor BV

Doorvoeren van wijzigingen binnen de vennootschapsstructuur

Afschaffing attest basiskennis bedrijfsbeheer & attest beroepsbekwaamheid

(Bron: Seeds of Law)

ENKELE RECENTE INITIATIEVEN TEGEN MALAFIDE ONDERNEMERS

De Wet op
Bestuurlijke
Handhaving

Centraal Register
van
Bestuursverbode
n (JustBan)

Aanpak van (mogelijks
malafide)
vennootschappen in
moeilijkheden/
schijnvennootschappe
n

Malafide ondernemers opsporen?
Het kan, via Just-on-web!

(Bron: Justitie
Belgium)

CONCLUSIE

- **Complementaire aanpak:** bestuurlijke aanpak is, aanvullend op maar, **onmisbaar** bij de aanpak van georganiseerde misdaad
- **Beeldvorming ondermijnende criminaliteit (!)**
- Opportuniteiten voor criminelen kunnen gevonden worden op niveau van de
 - Economische sectoren
 - Ondernemingen
- Ook stappen worden gezet tegen malafide ondernemingen
- **Misvatting:** ‘controlemechanismen zijn ‘blok aan het been’ van bonafide ondernemers’
 - Concurrentie- en marktverstoring, directe en indirecte schade, ..
 - Terugverdieneffect ?

Bedankt voor uw aandacht

Frauke Wittevrongel

Vakgroep Criminologie, Strafrecht en Sociaal recht

E Frauke.Wittevrongel@UGent.be

<https://www.linkedin.com/in/frauke-wittevrongel-87b991143/>

www.ugent.be